

*Izvorni znanstveni članak/
Original scientific paper*

Prihvaćeno: 14. rujna 2015.

Vera Martinović, mag. mus.

Doc. dr. sc. Sabina Vidulin

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Muzička akademija u Puli

UMJETNIČKA GLAZBA I OBLIKOVANJE KULTURNOGA IDENTITETA UČENIKA

Sažetak: Škola teži oblikovanju kulturnoga identiteta učenika. U tom su joj procesu partneri nastavni predmeti i sadržaji koji u svome nukleusu imaju umjetničku notu, a to je, između ostalih, i glazbena umjetnost. Uloga glazbene kulture/glazbene umjetnosti značajna je utoliko što je primarna građa kojom se bavi - umjetničko djelo, a osnovni zadatak slušanje i analiziranje glazbenih djela. Učenik ima priliku steći nova znanja i unaprijediti svoje glazbene vještine. U našem radu opisujemo način rada s glazbenim djelom te naglašavamo važnost aktivnosti slušanja i upoznavanja glazbe kako bi učenici postali kritički slušatelji i poznavatelji glazbenih djela, ali ističemo i negativne trendove u nastavnoj praksi. Drugi dio rada bavi se analizom djela i skladatelja koja se predlažu u Nastavnom planu i programu. Uočava se dominacija skladbi iz svjetskoga opusa nad skladbama nacionalnoga opusa, i to u svim razredima, a rezultati ukazuju i na to da je skladatelj, koji se najčešće i najviše puta pojavljuje i predlaže u programu, W. A. Mozart. Valjalo bi u postojeći popis predložiti nova djela te demonstrirati opus drugih skladatelja kako bi se unaprijedilo i obogatilo kulturno i umjetničko iskustvo učenika.

Ključne riječi: glazbena nastava, nastavni plan i program, umjetnost, slušanje glazbe.

1. Umjetnost: područje promicanja kulture

Upoznavanje učenika s kulturnim nacionalnim i svjetskim pojavnostima jedna je od važnijih zadaća obrazovanja 21. stoljeća. Sustavnim i temeljitim provođenjem umjetničkoga odgoja doprinosi se stvaranju identiteta i kulturne svijesti pojedinca te utječe na oblikovanje njegovih društvenih svjetonazora i širenju kulturno-vrijednosnih sustava. Kulturom se održavaju i prenose društveno-povijesno prepoznatljivi uzorci s generacije na generaciju, ali istovremeno i proizvode nove vrijednosti temeljem tradicije, ali i novih promišljanja, stajališta i modela uz kreativan i stvaralački pristup.

Područje neposrednog primanja i promicanja kulture je umjetnost. Kako bi se jezik i svijet umjetnosti približili čovjeku, neophodno je upoznati se s umjetničkim djelima već u školi. U Nacionalnom okvirnom kurikulumu (2010: 152) ističe se da: „Umjetnička djela i stvaralačke aktivnosti doprinose oblikovanju identiteta učenika, jačanju njihova integriteta i samopoštovanja te stvaranju kulturne i ekološke svijesti“. Umjetnost doprinosi umnom, osjetilnom, osjećajnom, tjelesnom, duhovnom, estetskom i kreativnom razvoju učenika pa je njezina uloga u obrazovanju učenika, tim veća. Njihovim uključivanjem u umjetničke procese (od analize postojećih umjetničkih djela do samostalnog stvaranja) osposobljavaju se za razumijevanje umjetnosti i za aktivan umjetnički odgovor. Učenike se želi senzibilizirati za umjetnost i umjetnički izraz da bi upoznali kulturu svoga kraja i kulturu drugih naroda te poštivali i očuvali svjetsku kulturnu baštinu. Iz tih se razloga u školi putem umjetničkoga odgoja teži razvoju sposobnosti doživljavanja, analiziranja, razumijevanja, ali i kritičkoga vrednovanja djela iz nacionalne, europske i svjetske kulture kako bi, ne samo naučili poštivati kulturna dobra i očuvali kulturnu baštinu, već i naučili izražavati svoje osjećaje, iskustva i znanja u odnosu na umjetnička i neumjetnička djela.

Uloga glazbene kulture/glazbene umjetnosti u školskom životu djeteta vrlo je značajna i predstavlja nezamjenljivu sastavnicu u oblikovanju njegove cjelovite osobnosti. Glazba u nastavnom procesu je izrazito učinkovit medij razvoja kognitivnih, afektivnih i motoričkih sposobnosti djeteta. Aktivan učenik na glazbenoj nastavi neprestano zamišlja, pretpostavlja, otkriva i stvara glazbu, dok u procesu njezina osvještavanja prosuđuje, analizira, uspoređuje i vrjednuje. Kroz ciklus glazbenoga obrazovanja u školi upoznat će brojna djela iz područja umjetničke glazbe, razvit će sposobnost percepcije - slušanja i analiziranja glazbenih djela, naučit će doživljavati i intelektualno pratiti glazbeno djelo, a na taj način, učit će o glazbi. Aktivnim slušanjem, zapažanjem glazbenih sastavnica, procjenjivanjem i vrjednovanjem glazbene građe spoznat će vrijednost umjetničke glazbe i započet će njegovo senzibiliziranje za glazbenu umjetnost.

Učenik će imati priliku unaprijediti svoje glazbene vještine, ali i svoje cjelokupno osjećajno-vrijednosno-spoznajno biće.

Glazbenom nastavom teži se kultiviranju ukusa učenika i otkrivanju lijepoga putem umjetničkog djela. Kalkavage (2007) ističe kako ljepota nije osjećaj u ljudskom subjektu, nego kakvoća koju opažamo u objektu; najprije dolazi percepcija, a tek se onda javlja emocionalni odgovor. Ljepota nas pogađa i preobražava. Ona se, prema riječima istoga autora, nalazi u oku *odgojenoga* promatrača. Ljepota umjetničkog djela nije uvijek isprva vidljiva, već su ponekad, ističe Kalkavage, potrebni vrijeme i vježba da bi se uočila i shvatila. Što se češće susrećemo i upoznajemo, u ovom slučaju, s umjetničkom glazbom, ona će nas svaki put iznova dotaknuti i zaintrigirati, uvesti nas u drugu dimenziju. Obogatit će nas novim znanjima i vještinama i omogućiti nam otkrivanje novih emocija. Višekratnim slušanjem umjetničke glazbe bolje će se ju shvatiti, a tada i lakše prihvatiti. Budući da se umjetnička glazba upoznaje prvenstveno u školi, učitelji izabranim (kvalitetnim, vrijednim) glazbenim primjerima trebaju poticati učenike na slušanje i bolje upoznavanje glazbe, ne samo u školi već i u slobodnom vremenu, te buditi kod učenika želju za uočavanjem lijepoga u umjetničkoj glazbi, ali i u životu i svijetu oko sebe. Važno je da učenici slušaju glazbu, da je vrednuju, komentiraju i izražavaju svoje dojmove, da je uspoređuju s glazbom koju su prethodno slušali na satu, ali i s glazbom koju slušaju u svoje slobodno vrijeme. Na taj način uče prepoznavati lijepo od nelijepoga, vrijedno od nevrijednoga, kvalitetno od nekvalitetnoga, dobro od lošega.

S obzirom na to da senzibiliziranje djece i mladih za umjetničku glazbu nije ni jednostavan ni kratkotrajan proces te da brojna istraživanja (Gaggiolo, 2003; Lamont, Hargreaves, Marshall, Tarrant, 2003; Vidulin-Orbanić, 2012) pokazuju da učenici veći dio slobodnog vremena posvećuju pasivnom slušanju glazbe, prije svega zabavne i popularne glazbe, suvremena škola treba pokazati i dokazati da je umjetnička glazba mogućnost formiranja, kako napominju Roberts (1993) i MacDonald, Hargreaves, Miell (2002), identiteta djece i mladih, važno područje njihove afirmacije (Prendergast i dr., 2009) i neposredan čimbenik (su) kreacije kulture.

2. Recepcija glazbe i analiza glazbenih djela

Nakon zadnje reforme osnovnoga obrazovanja u Hrvatskoj i određenja Nastavnog plana i programa (2006), u nastavi glazbene kulture uspostavljen je novi konceptijski model poznat kao otvoreni model. Time je omogućen drugačiji pogled na sadržaje glazbene nastave (izostavljeni su sadržaji koji su, teorijom i verbalizmom, otežavali provedbu nastave glazbe) i na glazbena

područja (definirano je jedno obligatno, a drugo je područje proizvoljno), a veća se pozornost pridala i izvannastavnim glazbenim aktivnostima koje su zamišljene kao iznimna mogućnost glazbenoga razvoja učenika. U suvremenoj glazbenoj pedagogiji prednost se daje aktivnosti slušanja i upoznavanja glazbe, iako su na važnost i potrebu slušanja glazbe ukazali i glazbeni pedagozi tijekom sedamdesetih i osamdesetih godina, poput Manasteriotti (1977), Požgaja (1988) i drugih. Učenike treba naučiti slušanju i prosuđivanju te vrjednovanju umjetničkih djela jer su ona dio povijesti i kulture, a zadatak glazbene nastave je da se učenike upozna s glazbenom tradicijom i kulturama svijeta. Rojko (2012: 134) smatra da je „upoznavanje glazbe kao ostvarene umjetnosti i kao kulturne činjenice par excellence, jedina aktivnost koja vodi ostvarenju modernoga odgojnog i obrazovnog cilja, tj. mnogostrano obrazovane, slobodne, tolerantne, zrele, odgovorne ličnosti“ te smatra kako je upoznavanje glazbe jedan od uvjeta kulture civiliziranoga čovjeka. Iz toga razloga putem nastave glazbene kulture kod učenika želimo potaknuti aktivno slušanje glazbe, uspoređivanje, vrjednovanje i kritičko promišljanje o glazbi koju slušaju na nastavi, ali i izvan nastave. Cilj je sustavnim i kvalitetnim radom odgojiti i obrazovati učenike kao poznavatelje i kompetentne slušatelje glazbe koji će biti sposobni kritički promišljati o glazbi kojom su svakodnevno okruženi.

Budući da je u današnjoj nastavi glazbene kulture naglasak na upoznavanju učenika s glazbenim djelima različitih vrsta, stilova i glazbeno-stilskih karakteristika, upravo se slušanjem glazbe i analizom glazbenih djela stječu osnovna glazbena znanja i umijeća, čime se neposredno doprinosi i razvoju njihovoga kulturno-umjetničkog identiteta. Glazbena djela i njihovi skladatelji značajan su segment povijesti umjetničkoga stvaralaštva, izraz ljudske kreativnosti u određenom povijesnom, sociološkom, filozofskom i kulturnom okružju i izvorni dokument koji svjedoči o svakoj povijesnoj epohi. Dakle, iako sadržaji nastave glazbe u osnovnoj školi obuhvaćaju: upoznavanje glazbala, pjevačkih glasova, solističkih, komornih i skupnih načina izvođenja glazbe, glazbenih oblika, instrumentalnih, vokalnih i vokalno-instrumentalnih vrsta, glazbeno-stilskih razdoblja, sam je sadržaj, prije svega, jedinstveno umjetničko djelo koje pomaže učenicima u generiranju njihove opće i glazbene kulture. Ova znanja, koja su ujedno i zadaci pri slušanju glazbe, samo su pomoć pri recepciji glazbe i mogućnost da se djelo opetovano poslušaju, s novim podstrekom i motivacijom. Kvalitetno i metodički ispravno osmišljeni zadaci učitelju će pomoći da realizira višekratno slušanje pojedine skladbe, a učenicima će omogućiti da djelo odslušaju više puta, s različitih aspekata, što će rezultirati njihovom boljem poznavanju i razumijevanju određenoga djela.

Jedno od važnijih metodičkih pitanja pri ostvarivanju aktivnosti slušanja

i upoznavanja glazbe je: kako pridobiti učenikovu pažnju za aktivno slušanje glazbe? Odgovor ide u smjeru postavljanja, odnosno, zadavanja zadataka prije samoga slušanja skladbe. Zadaci koje učitelj zadaje trebaju biti pažljivo i precizno postavljeni jer će oni voditi učenike kroz slušanje skladbe i upoznati ih s bitnim odlikama pojedinih djela. Učitelji trebaju učenicima prije samoga slušanja skladbe zadati smjernice; na što da obratiti pozornost prilikom slušanja djela. Zadaci trebaju biti jasni i jednostavni, odnosno lako prepoznatljivi učenicima: od izvođača, teme, karakterističnoga ritma do tempa, dinamike i sl. Za vrijeme slušanja glazbe učitelj treba aktivno voditi učenike kroz glazbeni tijek, postavljati im kratka pitanja i bilježiti natuknice na školsku ploču. Nakon odslušane skladbe potrebno je porazgovarati o skladbi, o doživljaju učenika, a prvenstveno o glazbenim sastavnicama koje su uočavali tijekom slušanja. Važno je da uz metodu demonstracije na glazbenoj nastavi bude zastupljena metoda razgovora i usmenoga izlaganja. Zapažanjem i objašnjenjem izražajnih elemenata poput ritma, melodije (teme), dinamike, boje tona, tempa, glazbenoga oblika, instrumentalnoga i vokalnog sastava, učenici bolje upoznaju i shvaćaju skladbe. Suočavanje s glazbenim djelom kroz aktivno slušanje te shvaćanje i pamćenje skladbe omogućit će da učenikovo znanje postane operativno i značit će ispunjenje cilja glazbene nastave, a to je obrazovanje kritičkoga i osposobljenog slušatelja i poznavatelja glazbenih djela.

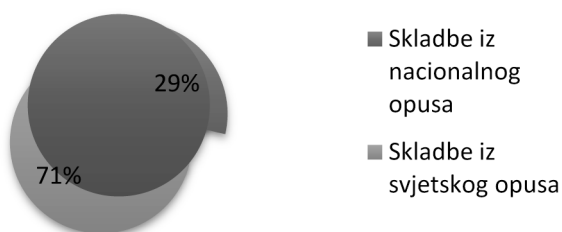
Slušanje glazbe i upoznavanje učenika s vrijednim umjetničkim djelima nije jednostavan zadatak. To je polagan, postepen i dugotrajan proces, koji treba biti izrazito pozorno pedagoško-didaktičko-metodički osmišljen, jasno strukturiran i vrlo precizno vođen. S obzirom na dječji ukus, interes i sklonost prema drugim vrstama glazbe, ne možemo očekivati da će učenici odmah zavoljeti umjetničku glazbu i da ćemo brzo doći do željenoga cilja. Potrebno je puno vremena i ulaganja da se to ostvari, ali mogućnosti postoje: 8 godina osnovne škole, a kod učenika koji upisuju gimnaziju još 4 godine učenja o glazbi. Ipak, ukoliko ne uspijemo razviti kod svih učenika ljubav prema umjetničkoj glazbi (a razlozi mogu biti: nemotivirajuća nastava, nestručan i neangažiran učitelj, pomanjkanje interesa i zanimanja od strane učenika i sl.), možda ćemo kod učenika ostvariti bar minimalni pomak tolerancije prema umjetničkoj glazbi, na način da će je poslušati i analizirati u okviru nastave i izraziti svoje mišljenje, iako neće postati njezin ljubitelj i posjetitelj kulturno-umjetničkih događanja. Pitanje koje se sada nameće je sljedeće: je li to dovoljno za stvaranje kulturnoga društva i promicanje kulturno-umjetničkih vrijednosti?

3. Analiza nastavnoga programa glazbene kulture s naglaskom na područje slušanja i upoznavanja umjetničke glazbe

Budući da je škola mjesto na kojem se usvajaju kulturne i umjetničke vrijednosti, a nastava glazbene kulture mjesto upoznavanja s umjetničkom glazbom naše domovine, Europe i svijeta, predmet interesa bio je analizirati koji su skladatelji umjetničke glazbe zastupljeni u Nastavnom planu i programu (2006), za rad u nastavi glazbene kulture od IV. do VIII. razreda, te koji je omjer djela nacionalnoga i svjetskog opusa. Iako postoji popis djela u Nastavnom planu i programu, učitelj se može, ali i ne mora držati predloženih skladbi. Djela za slušanje ponuđena su i u udžbeničkim kompletima, a i sam je učitelj mjerodavan i pozvan da svojim popisom obogati školski glazbeni repertoar i slušna iskustva učenika.

Analizirajući djela koja se predlažu za slušanje i upoznavanje glazbe, prema Nastavnom planu i programu iz 2006. godine, možemo uočiti dominaciju skladbi iz svjetskoga opusa nad skladbama iz nacionalnog opusa (*Grafički prikaz 1*). Od ponuđenih 14 skladbi, svega su 3 skladbe iz nacionalnoga opusa, dok su preostale skladbe iz svjetskoga opusa. U IV. razredu od skladatelja svjetske umjetničke glazbe upoznaju se (*Tablica 1*): A. Vivaldi, J. Haydn, W. A. Mozart, P. I. Čajkovski, F. Chopin, M. P. Musorgski, F. Schubert, F. Mendelssohn, R. Schumann, G. Verdi. Od nacionalnih skladatelja upoznaju se djela: B. Bjelinskoga, B. Papandopula, B. Kunca i I. L. Kalinskoga.

IV. RAZRED

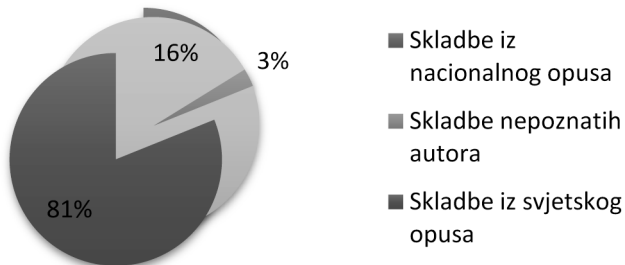

Grafički prikaz 1. - Ukupan broj skladbi iz svjetskoga i nacionalnog opusa u IV. razredu

U V. razredu, prema Nastavnom programu, također su ponuđene skladbe iz nacionalnoga i svjetskog opusa. Razlika je u tome da su u V. razredu sve predložene skladbe raspoređene po temama. Tako npr. pod temom *Oblikovanje*

glazbenoga djela imamo ponuđene glazbene primjere kroz koje će učenici višekratnim aktivnim slušanjem upoznati skladbu i sami doći do zaključka o kojem je glazbenom obliku riječ. Osim upoznavanja glazbenih oblika, učenici upoznaju i glazbala. U V. se razredu polazi od gudaćih glazbala. Uz ponuđene odgovarajuće glazbene primjere svako se glazbalo upoznaje posebno, a zatim su ponuđeni glazbeni primjeri koji prezentiraju skupni zvuk gudača. Učenici će na temelju glazbenog primjera upoznati zvuk pojedinoga glazbala i skupni zvuk gudaćega sastava. U V. razredu ponuđen je veći broj skladbi za slušanje, a od V. do VIII. razreda učitelji imaju na izbor djela za slušanje i upoznavanje glazbe iz područja folklorne glazbe. Iz *Grafičkog prikaza 2* možemo vidjeti da je od 37 ponuđenih skladbi svega 6 skladbi iz nacionalnoga opusa (16%), 1 je skladba nepoznatoga skladatelja (3%), dok je preostalih 30 skladbi iz svjetskog opusa (81%). Kao i u prethodnom grafičkom prikazu možemo uočiti dominaciju skladbi iz svjetskoga opusa. Prema *Tablici 1* razvidno je da se u V. razredu upoznaju sljedeći skladatelji: J. S. Bach, J. B. Lully, G. B. Pergolesi, J. Haydn, W. A. Mozart, L. van Beethoven, C. Saint-Saëns, P. I. Čajkovski, H. Villa-Lobos, F. Schubert, C. M. von Weber, F. Liszt, R. Schumann, J. Strauss, N. Paganini, G. Bizet, P. Sarasate, B. Britten, R. Wagner, a od hrvatskih skladatelja: V. Žganec, B. Papandopulo i R. Matz.

V. RAZRED

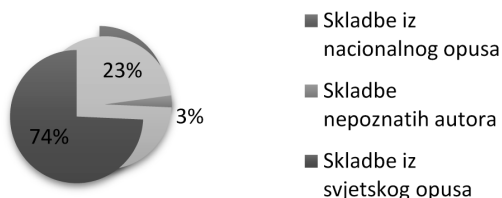

Grafički prikaz 2. - Ukupan broj skladbi iz svjetskoga i nacionalnog opusa u V. razredu

Nastavno područje Slušanje i upoznavanje glazbe u VI. razredu ne razlikuje se strukturalno puno od V. razreda. Uz nove nastavne teme u VI. razredu imamo i nove odgovarajuće glazbene primjere. Učenici iz godine u godinu upoznaju sve više novih glazbenih primjera, proširuju svoje glazbeno znanje, upoznaju se s novim glazbenim vrstama, oblicima i glazbalima. Nastavlja se s učenjem novih glazbenih oblika, pjevačkih glasova, glazbala s tipkama i trzalačkih glazbala.

U *Grafu 3* vidljivo je da od 34 ponuđene skladbe, 8 je skladbi iz nacionalnoga opusa (23%) i jedna skladba nepoznatoga autora (3%), a preostalih 25 skladbi je iz svjetskoga opusa (74%). Dakle, opet možemo primijetiti dominaciju skladbi iz svjetskoga opusa, no ono što je ovdje zanimljivo, za razliku od IV. i V. razreda porastao je broj skladbi iz nacionalnoga opusa. U VI. razredu upoznaju se sljedeći skladatelji (*Tablica 1*): G. Ph. Rameau, G. Faure, Ch. W. Gluck, T. Albinoni, L. Boccherini, J. S. Bach, W. A. Mozart, L. van Beethoven, P. I. Čajkovski, N. Paganini, G. Rossini, G. Verdi, G. Puccini, G. Bizet, B. Bartok, A. Dvořák, A. Piazzolla, a od nacionalnih skladatelja: B. Bjelinski, I. M. Jarnović, I. pl. Zajc, J. Hatze, B. Bersa, V. Lisinski.

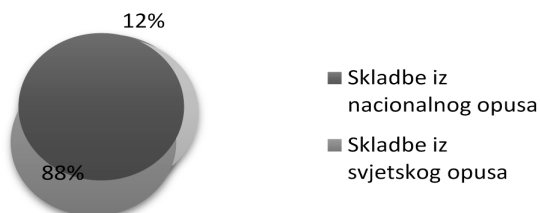
VI. RAZRED

Grafički prikaz 3. - Ukupan broj skladbi iz svjetskoga i nacionalnog opusa u VI. razredu

Razvidno je da je iz razreda u razred sve više ponuđenih skladbi za slušanje i upoznavanje glazbenih djela, no važno je istaknuti da su te skladbe iz razreda u razred sve kompleksnije i traže veću pažnju i aktivnost učenika prilikom slušanja i upoznavanja novih skladbi. U VII. razredu uče se sonatni oblik, glazbala (drvena i limena puhaća, udaraljke, gudači), instrumentalne vrste. U ovom razredu imamo najveći broj ponuđenih skladbi, ukupno 81 skladbi, s tim da je samo 10 skladbi iz nacionalnoga opusa (12%), a preostalih 71 skladba je iz svjetske literature (88%), što je i prikazano na *Grafu 4*.

VII. razred

Grafički prikaz 4. - Ukupan broj skladbi iz svjetske i nacionalne literature u VII. razred

U *Tablici 1* možemo zamijetiti da se u VII. razredu upoznaje najveći broj skladatelja: J. S. Bach, G.F. Händel, J. Haydn, W. A. Mozart, L. van Beethoven, C. Saint-Saëns, P. I. Čajkovski, F. Chopin, M. P. Musorgski, S. Prokofjev, R. Strauss, D. Šostakovič, H. Berlioz, E. Grieg, P. Dukas, B. Smetana, C. Debussy, N. Rimski-Korsakov, J. Rodrigo, C. M. von Weber, M. Ravel, A. Hačaturjan, R. Wagner, G. Rossini, G. Puccini, G. Verdi, G. Bizet, J. Strauss, B. Britten, A. Dvořák, I. Stravinski, S. Prokofjev, G. Gershwin, A. Copland, L. Armstrong, D. Gillespie, M. Davis, W. Marsalis. Od hrvatskih skladatelja prisutni su: B. Bjelinski, B. Papandopulo, B. Bersa, V. Lisinski, N. Njirić, S. Šulek, I. Josipović, I. Kuljerić, A. Marković.

U VIII. razredu učenici će osim slušanja i upoznavanja ponuđenih glazbenih djela upoznati još nekoliko djela kroz nastavnu temu *Glazbeno-stilska razdoblja*, putem koje će se učenici upoznati s glazbom od njezinih početaka pa sve do glazbe 21. stoljeća. Uče se glazbeno-scenske vrste i vokalno-instrumentalne vrste. Od ukupno 24 ponuđene skladbe u Nastavnom planu i programu 10 skladbi je iz nacionalnoga opusa (33%), a preostalih 14 je iz svjetske literature (67%), što prikazuje i *Graf 5*. Činjenica je da se zbog povijesno-glazbenog presjeka, što čini važan dio sadržaja za osmi razred, slušaju i upoznaju brojna djela koja nisu navedena u popisu Nastavnoga plana i programa. U Programu su navedeni sljedeći skladatelji, *Tablica 1*: J. S. Bach, J. Offenbach, W. A. Mozart, C. Orff, A. Hačaturjan, G. Rossini, G. Bizet, G. Gershwin, J. Strauss, J. Bock – J. Stein, A. Ll. Webber te od hrvatskih skladatelja: I. pl. Zajc, V. Lisinski, J. Gotovac, I. Tijardović, A. Kabiljo, K. Baranović, F. Lhotka.

VIII. RAZRED

Grafički prikaz 5. - Ukupan broj skladbi iz svjetskoga i nacionalnog opusa u VIII. razredu

Učenici će na nastavi glazbene kulture od V. – VIII. razreda imati prilike upoznati se s glazbenim folklorom Hrvatske. Smatramo važnim da se učenici upoznaju s narodnom (glazbenom) kulturnom baštinom jer je to kulturno

bogatstvo koje dolazi iz naroda i ostavština je naših predaka. Učenici će kroz područje folklorne glazbe upoznati karakterističan zvuk svake regije Hrvatske, upoznat će njihov stil odijevanja, običaje, glazbala, pjesme i ples. Upoznavši svaku regiju pojedinačno učenici će moći uspoređivati i pronalaziti sličnosti i različitosti glazbenih karakteristika regija. Auditivnim i audio-vizualnim putem upoznaju se sljedeće regije: Slavonija i Baranja, Podravina i Posavina, Hrvatsko zagorje i Međimurje, Banovina i Lika, dalmatinski otoci, Dubrovnik i dalmatinska obala, Istra i Kvarner.

Prema *Tablici 1* vidljivo je da jedini skladatelj koji se upoznaje tijekom svih razreda je W. A. Mozart; njegova se različita djela višekratno slušaju i analiziraju i u svakom pojedinom razredu (najviše u VII. razredu - osam puta, a najmanje u V. razredu - tri puta). Po učestalosti korištenja djela u nastavnom procesu slijede djela J. S. Bacha i G. Bizeta (V., VI., VII. i VIII. razred), P. I. Čajkovskoga (IV., V., VI., VII. razred), J. Haydna (IV., V. i VII. razred), L. van Beethovena (V., VI. i VII. razred), G. Rossinija i G. Puccinija (VI., VII. i VIII. razred), G. Verdija (IV., VI. i VII. razred), J. Straussa (V., VII. i VIII. razred). Od hrvatskih skladatelja najčešće se ističu B. Bjelinski (IV., VI. i VII. razred), B. Papandopulo (IV., V. i VII. razred) te V. Lisinski (VI., VII. i VIII. razred).

U petom razredu, *Tablica 1*, različita djela W. A. Mozarta predlažu se za slušanje tri puta, a djela Paganinija, Schumannna i Saint Saënsa dva puta; u šestom razredu Čajkovski, Mozart, Bach, Verdi, Matz dva puta; u sedmom razredu djela Mozarta čak osam puta, Čajkovskoga sedam puta, Musorgskoga, Prokofjeva i Bizeta tri puta, Haydna, Smetane, Ravela, Beethovena, Rossinija, Straussa, Stravinskoga i Berse dva puta; u osmom razredu djela Rossinija dva puta.

Tablica 1. - Popis skladatelja koji se predlažu u Nastavnom planu i programu, po razredima i broj učestalosti pojavljivanja po razredima

IV. razred	V. razred	VI. razred	VII. razred	VIII. razred
P. I. Čajkovski	P. I. Čajkovski	P. I. Čajkovski (2)	P. I. Čajkovski (7)	
	R. Wagner			
F. Chopin			F. Chopin	
J. Haydn	J. Haydn		J. Haydn (2)	
	N. Paganini (2)	N. Paganini		
M. P. Musorgski			M. P. Musorgski (3)	
		B. Bartok		

	H. Villa-Lobos			
F. Schubert	F. Schubert			
			S. Prokofjev (3)	
	C. M. von Weber		C. M. von Weber	
			R. Strauss	
			D. Šostakovič	
			H. Berlioz	
F. Mendelssohn				
			E. Grieg	
			Paul Dukas	
	F. Liszt			
		Ch. W. Gluck		
W. A. Mozart	W. A. Mozart (3)	W. A. Mozart (2)	W. A. Mozart (8)	W. A. Mozart
R. Schumann	R. Schumann (2)			
	J. S. Bach	J. S. Bach (2)	J. S. Bach (3)	J. S. Bach
		J. Ph. Rameau		
		G. Faure		
			B. Smetana (2)	
			C. Debussy	
			N. Rimski-Korsakov	
			J. Rodrigo	
			G. Gershwin	G. Gershwin
			M. Ravel (2)	
			A. Hačaturjan	A. Hačaturjan
			A. Copland	
			L. Armstrong, D. Gillespie, M. Davies i W. Marsalis	
			G. F. Händel	
			R. Wagner	

				J. Bock - J. Stein
				J. Offenbach
				A. Ll. Webber
				C. Orff
		T. Albinoni		
		A. Piazzolla		
A. Vivaldi				
		G. Rossini	G. Rossini (2)	G. Rossini (2)
		G. Puccini	G. Puccini	G. Puccini
	J. B. Lully			
G. Verdi		G. Verdi (2)	G. Verdi	
	G. B. Pergolesi			
	L. van Beethoven	L. van Beethoven	L. van Beethoven (2)	
	G. Bizet	G. Bizet	G. Bizet (3)	G. Bizet
	P. Sarasate			
	C. Saint Saëns (2)		C. Saint Saëns	
	J. Strauss		J. Strauss (2)	J. Strauss
	B. Britten		B. Britten	
		L. Boccherini		
		A. Dvořák	A. Dvořák	
			I. Stravinski (2)	
			S. Prokofjev	
B. Bjelinski		B. Bjelinski	B. Bjelinski	
	V. Žganec			
B. Papandopulo	B. Papandopulo		B. Papandopulo	
B. Kunc				

	R. Matz 2			
I. L. Kalinski				
		I. M. Jarnović		
		I. pl. Zajc		I. pl. Zajc
		J. Hatze		
		B. Bersa	B. Bersa (2)	
		V. Lisinski	V. Lisinski	V. Lisinski
			N. Njirić	
			S. Šulek	
			I. Josipović	
			I. Kuljerić	
			A. Marković	
				J. Gotovac
				I. Tijardović
				A. Kabiljo
				K. Baranović
				F. Lhotka

4. Zaključak

S obzirom na analizu Nastavnoga plana i programa te omjera djela iz nacionalnoga i svjetskog opusa možemo uočiti dominaciju skladbi iz svjetskoga opusa nad skladbama nacionalnoga opusa, i to u svim razredima; u osmom razredu je najmanje vidljiv taj trend, iako i dalje prevladavaju djela iz svjetske baštine. Bilo bi poželjno hrvatskim skladateljima dati više prostora i učenike motivirati za njihovo umjetničko stvaralaštvo. Rezultati analize pokazuju i to da je skladatelj koji se najčešće i najviše puta pojavljuje W. A. Mozart. Očito je da njegova djela dobro opisuju/demonstriraju glazbene fenomene koji se prezentiraju učenicima, odnosno, bliska su sadržajima glazbene nastave u osnovnoj školi: učenju različitih glazbala, pjevačkih glasova, glazbenih oblika, vrsta, glazbeno-stilskoga razdoblja klasicizma. Popis predloženih glazbenih djela u Nastavnom planu i programu, napomenuli smo, predložak je učiteljima te pomoć i smjernica prvenstveno učiteljima-početnicima. Bogata glazbena

kultura, koju bi trebao posjedovati svaki učitelj glazbe, treba se manifestirati i prilikom određivanja repertoara kojega će ponuditi učenicima i putem kojega će oni razvijati i usavršavati svoju glazbenu kulturu.

Analiza koju smo izvršili pokazatelj je toga koji su skladatelji prisutni u programu, dakle, koji se skladatelji i njihova djela koriste u učenju u svrhu stjecanja glazbenih znanja. Međutim, naše je pitanje jesu li ovdje ponuđeni skladatelji (i njihova djela) zaista najbolji ilustratori onoga što se danas prikazuje diljem svijeta kao dio kazališnoga repertoara i pomažu li upravo ta djela u zornoj demonstraciji glazbenih pojava namijenjenih školskoj populaciji. Zanimljivo bi bilo o tome prokomentirati sa stručnom javnosti te obogatiti predloženi popis novim djelima i novim skladateljima da bi se upoznali i drugi skladatelji i njihova djela kako bi i ona postala dio kulturnoga iskustva učenika.

Činjenica je da nastava glazbene kulture učenicima pruža mogućnost upoznavanja s umjetničkom glazbom, ali i folklornom glazbom, jazzom pa i ostalim popularnim glazbenim žanrovima putem kojih će upoznati svjetsku i nacionalnu glazbenu kulturu. Zsigurno, to je i mogućnost razvoja njihovoga glazbenog ukusa i oblikovanja njihovoga kulturnog identiteta.

Literatura

1. Gaggiolo, A. (2003). *Educazione musicale e nuove tecnologie*. Torino: EDT.
2. Kalkavage, P. (2007). Zapostavljena muza – zašto je glazba bitna slobodna umjetnost? *Tonovi*, 50: 80-86.
3. Lamont, A., Hargreaves, D. J., Marshall, N. A., Tarrant, M. (2003). Young people's music in and out of school, *British Journal of Music Education*, 20 (3): 229-241.
4. Manasteriotti, V. (1977). *Muzički odgoj na početnom stupnju*. Zagreb: Školska knjiga.
5. MacDonald, R., Hargreaves, D. J., Miell, D. (2002). *Musical Identities*. Oxford/New York: Oxford University Press.
6. Mikecin, V. (1995). *Umjetnost i povijesni svijet*. Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo.
7. ****Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje* (2010). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.
8. ****Nastavni plan i program za osnovnu školu* (2006.), Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.
9. Požgaj, J. (1988). *Metodika nastave glazbene kulture u osnovnoj školi*, Zagreb: Školska knjiga.
10. Prendergast, M. Gouzouasis, P., Leggo, C., Irwin, R. L. (2009). A Haiku Suite: The Importance of Music Making in the Lives of Secondary School Students, *Music Education Research*, 11 (3): 303 - 317.
11. Roberts, B. A. (1993). *I, Musician: Towards a Model of Identity Construction and Maintenance by Music Education Students as Musicians*. Newfoundland: Memorial University of Newfoundland.
12. Rojko, P. (2012). *Metodika nastave glazbe. Teorijsko-tematski aspekti* (drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje – elektroničko). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera.
13. Vidulin-Orbanić, S. (2012). Utjecaj glazbene nastave na (glazbenu) kulturu učenika, U: N. Hrvatić i A. Klapan (ur.), *Pedagogija i kultura* (str. 419-430). Zagreb: Hrvatsko pedagogijsko društvo.

CLASSICAL (ART) MUSIC AND SHAPING OF PUPILS' CULTURAL IDENTITY

Summary: *School tends to shape pupils' cultural identity. In this process, its partners are school subjects and contents that in its nucleus have an artistic note, and it is, among other things - music art. The role of music culture/music art is significant to the extent that the primary structure it deals with, is the artistic piece, and the main task is listening and analysing musical pieces. The pupils therefore, have the opportunity to acquire new knowledge and improve their musical skills, in the context of artistic and cultural value. In our paper we describe a method of work with a piece of music and we emphasize the importance of listening to music and learning about music in order for students to become critical listeners and connoisseurs of musical pieces, focusing also on the negative trends in teaching practice. The second part of the paper deals with the analysis of the works and composers that are proposed by the Teaching Plan and Programme. The domination of international compositions over compositions of national opus can be seen, in all classes, and the results indicate that W. A. Mozart is the composer that appeared more frequently in the programme. It would be interesting to enrich the proposed list with new pieces, new composers as well as to give greater possibility to other pieces to become part of pupils' cultural experience.*

Keywords: *art, listening to music, music teaching, Teaching Plan and Programme.*